

Mededelingen inzake het Boswezen, de Houtvoorziening en de Jacht

BERICHT OVER PRIJZEN VAN INLANDS HOUT No. XX.

[732 (492)]

Verzameld door het Staatsbosbeheer.

Afgesloten op 11 Januari 1952.

Verklaring der gebruikte afkortingen :

A = eerste kwaliteit ; B = normale kwaliteit ; C = slechte kwaliteit ;

L = liggend (geveld) uitgesnoeid en uitgesleept tot bosrand ;

K = idem en op stapels gelegd ;

St = op stam ;

P = publiek verkocht ; OH = onderhands verkocht ; I = bij inschrijving verkocht ;

G = gunstige ligging ; O = ongunstige ligging.

Streek	wijze van verkoop	doorsnede op het midden met achters in cm	kwaliteit	aantal m ³	bewerkingsgraad	ligging	prijs per m ³ met schors in fl.	maand van verkoop	opmerkingen
GROVEDEN									
Friesland	I	11-34	A/B	154	L	O	46	XII	
Z.W. Drente	OH	12-18	B	150	St	O	30	XI	
Salland	OH	12-16	B	330	St	G	40	XII	
"	OH	20	B	80	St	G	55	XI	
"	OH	25-30	B/C	400	L	O	42	XII	niet uitgesleept
Twente	OH	7-11	B	78	St	O	38	XII	
Achterhoek	I	16	A/B	200	St	G	46	XI	
N. Veluwe	P	5-8	B/C	68	K	O	24	XII	
"	P	6-15	B	42	K	O	36	I	
"	OH	6-14	B	450	St	G	34	XII	
"	OH	7-11	A	60	L	G	58	XII	palen
"	OH	8-11	B	267	St	O	42	XII	perkoenen en
"	P	10-15	C	26	K	O	24	XII	mijnhout
"	P	10-15	B	34	K	O	47	I	
"	OH	10-18	C	150	St	O	25	XII	vlegdennen
"	P	12-20	B	85	K	O	41	I	
"	OH	12-22	B	271	L	O	53	XII	
"	OH	14-20	B	16	L	G	47	XII	
"	OH	14-23	B	110	L	G	60	XII	
"	P	15-20	B	29	K	O	52	I	
"	OH	16-23	A	400	L	G	60	XII	
"	P	18-24	B	27	K	O	50	I	
Z. Veluwe	P	5-8	B/C	26	K	O	26	XII	
"	P	12-20	B	112	K	O	39	XII	
"	P	18-23	B	36	K	O	49	XII	
Rijk v. Nijmegen	P	5-6	B	38	L	G	19	XII	
"	P	5-6	B	18	K	G	58	I	
"	P	7-8	A/B	34	L	G	35	XII	
"	P	7-10	B	38	K	G	53	I	

Streek	wijze van verkoop	doorsnede op het midden met schors in cm	kwaliteit	aantal m ³	bewerkingsgraad	ligging	prijs per m ³ met schors in fl.	maand van verkoop	opmerkingen
Rijk v. Nijmegen	P	9—12	A/B	12	L	G	46	XII	
O. Utrecht	P	8—9	B	213	K	G	27	I	
"	OH	14	B/C	120	L	G	40	XII	
"	OH	18	A/B	500	St	G	54	I	
"	OH	20	A/B	370	St	G	62	I	
"	P	20	A	22	K	G	60	I	
"	OH	27	A	260	St	G	66	I	
W. Brabant	OH	23	A	520	St	G	34	XI	
O. Brabant	I	14—15	B	125	St	G	41	XII	
"	I	35	B/C	45	L	O	46	XII	
Z. Limburg	I	23	B	34	St	G	53	XI	
FIJNSPAR									
Z. Veluwe	OH	19	B	15	St	G	57	XII	
Rijk v. Nijmegen	P	4—10	B	3	K	G	87	I	
O. Utrecht	OH	10	A	32	L	G	70	XII	Zaanse palen
"	OH	18	A	250	St	G	78	I	gemengd met Sitka
"	OH	18	A	250	St	O	70	I	
"	OH	18	A	31	L	G	75	XII	
LARIKS									
N. Veluwe	P	6—10	B/C	95	K	G	37	XII	
"	P	6—10	B	13	K	O	56	I	
"	P	8—15	B	30	K	O	53	I	gemengd met douglas
"	P	10—20	A/B	39	K	O	75	I	
"	P	15—20	B	19	K	O	67	I	gemengd met douglas
Rijk v. Nijmegen	P	2—8	B	15	K	G	71	I	
W. Utrecht	OH	25	A	10	St	G	75	XII	
O. Brabant	P	4—5	B	14	K	G	46	XII	
"	P	4—7	A	32	St	G	47	XII	
"	P	6—9	B	52	K	G	48	XII	
DOUGLAS									
Z. Veluwe	OH	20—30	A	20	St	G	80	I	
W. Utrecht	OH	15—40	A	12	St	G	60	XII	
OOSTENRIJKSE DEN									
Texel	P	4—5	B	10	K	G	32	XII	
"	P	12—16	B	25	K	G	21	XII	
EIK									
Z.W. Drente	P	20—50	B	102	St	G	69	XII	
N. Veluwe	P	10	B/C	51	K	O	33	I	
"	P	10	B/C	16	K	O	39	I	
"	OH	40—60	A	200	L	G	90	XII	
Z. Veluwe	I	40	B/C	46	St	G	57	XII	met vorstschade en
"	OH	42	B/C	42	St	G	58	XII	enkele scherven
O. Utrecht	P	10	B/C	16	K	G	40	I	
"	OH	30	A/B	20	St	O	88	I	
"	OH	38	B	60	St	G	75	I	
"	OH	50	A/B	80	St	O	130	I	
W. Utrecht	OH	15	B/C	20	St	G	50	XII	
"	OH	22—40	B	38	L	G	90	XII	
Het Gooi	OH	35	B	40	St	G	125	I	
N. Limburg	I	40	B/C	233	St	G	40	XII) scherfhout
"	I	40—50	C	244	St	G	28	XII	

Streek	wijze van verkoop	doorsnede op het midden met schors in cm	kwaliteit	aantal m ³	bewerkingsgraad	ligging	prijs per m ³ met schors in fl.	maand van verkoop	opmerkingen
N. Limburg	I	40—45	B	273	St	G	57	XII	
Z. Limburg	I	37	B	10	St	G	82	XI	
AMERIKAANSE EIK									
Rijk v. Nijmegen	P	3—19	B	9	K	G	32	I	
M. Limburg	OH	60	B	45	St	G	82	XI	met scherven
IEP									
Z.Z. Holland	I	35—45	B	66	St	G	154	XI	
"	I	45	A	74	St	G	185	XII	
BEUK									
Z.W. Drente	P	10—35	B	20	St	G	25	XII	
Achterhoek	I	62	A	10	St	G	51	XI	
N. Veluwe	OH	8—20	B	50	L	G	30	XII	
"	OH	14—30	B	100	L	G	37,50	XII	lengte van 0,5 m.
"	OH	20—30	B	25	L	G	35	XII	
"	P	20—30	C	18	K	O	35,50	XII	
"	OH	23—40	A	70	L	G	95	XI	
O. Utrecht	OH	43	B	139	St	G	73	I	
W. Utrecht	OH	16—36	B	7	L	G	65	XII	
Het Gooi	OH	70	B	250	St	G	64	I	
POPULIER									
Z.W. Drente	OH	40	B/C	70	St	G	38	XII	
Achterhoek	OH	38	B	28	St	G	42	IX	
"	I	30—50	A/B	125	L	G	60	XII	
"	I	30—50	B	25	St	G	55	XII	
"	I	27—55	B	204	St	G	54	XII	
"	OH	40—50	B	40	St	O	50	XII	
"	I	48	B	110	St	G	57	XII	
O. Veluwe	OH	36	B	35	St	G	50	X	
W. Utrecht	OH	20—45	C	40	L	G	46	XII	met veel kanker
W. Brabant	OH	27	B/C	90	St	O	26	I	
"	OH	38	B	19	St	G	41	I	
"	OH	35—40	B/C	28	St	G	30	X	
"	OH	57	A/B	39	St	G	55	X	
O. Brabant	I	30—45	A/B	95	St	G	52	XII	
"	I	34	A/B	94	St	O	62	XII	
"	I	47	A	15	St	G	74	XII	
M. Limburg	I	45	A	260	St	G	72	XI	
Z. Limburg	I	40—50	B	390	St	G	65	XI	
"	P	56	A	240	St	G	67	I	
ANDER LOOFHOUT									
Salland	OH	19	A	10	L	O	45	XII	berk
"	OH	25—30	C	50	St	G	35	X	wilg
BRANDHOUT									
N. Veluwe	P			97	K	O	21	I	beuk
"	P			74	K	O	23	I	beuk
"	P			21	K	G	22	XII	eik en els
Z. Veluwe	P			6	K	O	25	XII	inl. en Am. eik
Rijk v. Nijmegen	P			20	K	G	22	I	groveden
"	P			50	K	G	27	L	beuk

GEBRUIK VAN PARTICULIERE TERREINEN VOOR MILITAIRE OEFENINGEN

Gezien het grote wederzijdse belang van het hier behandelde vraagstuk, verleent de redactie gaarne plaatsruimte aan de onderstaande beschouwingen van Kapitein I. I. Vermeulen in opdracht van de Commandant Strijdkrachten te Velde.

Men kan niet zeggen, dat de militair een graag geziene gast is wanneer het Leger van tijd tot tijd een beroep komt doen op de medewerking van de eigenaren of beheerders van landgoederen voor het houden van militaire oefeningen op hun terreinen. In feite is het voor geen van beide partijen pefittig, want een dergelijk verzoek gedaan moet worden, niet voor degene die moet vragen, want men heeft immers altijd de kans een weigering te krijgen en bovendien is het vragen van een gunst nooit een onverdeeld genoegen, maar ook niet voor degene die op die vraag een beslissing moet nemen: ja of neen! Maar de omstandigheden zijn nu eenmaal van die aard, dat het Ministerie van Oorlog veel te weinig oefenterreinen heeft voor de troepenformaties, die als gevolg van de huidige legersterkte en diensttijd regelmatig moeten oefenen.

Het verschijnsel op zichzelf is niet nieuw. Ook vóór 1940 moest somtijds de toestemming van vele particulieren worden gevraagd, doch dit bleef in hoofdzaak beperkt tot de grote herhalingsoefeningen, kwam derhalve meestal slechts éénmaal per jaar voor en bleef dan beperkt tot de tijd, waarin nagenoeg alle gewassen reeds geoogst waren. Bovendien werd zoveel mogelijk op het open veld „gemanoeuvreed”, zodat bossen en natuurterreinen als regel niet of nauwelijks door de troepen werden betreden; de „zwaarste” voertuigen in die tijd waren waarschijnlijk de kanonnen, die achter een trekker werden gehaakt of door zes paarden werden getrokken. Ook gedurende de eerste jaren na de bevrijding nam het gebruik van particuliere terreinen voor de militaire oefeningen nog niet die omvang aan, die in het afgelopen jaar noodzakelijk werd, omdat de troepen aanvankelijk slechts korte tijd in Nederland bleven en daarna sloop gingen voor hun taak Overzee.

Sinds Maart 1951 is hierin evenwel een grote verandering gekomen. Van dit tijdstip af zijn vrijwel het gehele jaar door herhalingsoefeningen onder de wapenen geweest, die — tegelijk met de „jonge” lichte — moesten worden geoefend. In deze „gelijktijdigheid” zit de eerste grote moeilijkheid. Vele garnizoenen hebben wel voldoende terrein tot hun beschikking om deze jonge lichte de knepen van het soldatenvak te leren, maar daarnaast moeten de herhalingslichtingen het terrein in kunnen gaan en in verreweg de meeste gevallen zijn de hun beschikbare militaire terreinen daarvoor veel te klein en ook te gering in aantal beschikbaar. De tweede moeilijkheid schuilt hierin, dat de opeenvolgende herhalingslichtingen vrijwel het gehele jaar door voor enige weken onder de wapenen zijn geweest. Daardoor waren ook terreinen nodig in een tijd, dat de gewassen nog te velde stonden. En juist om deze reden moesten dus meestal die terreinen ontzien worden, waarin men oudtijds de „manoeuvres” hield en moest er uitgezien worden naar andere.

Het streven is erop gericht om zowel de troepen als de staven volledig vertrouwd te maken met het leven te velde; daarom worden de oefen-

ningen bij voorkeur zo ontworpen, dat voor de legering van die troepen en het onderbrengen van die staven vrijwel nooit gebruik wordt gemaakt van gebouwen, dorpen of steden. Hiermede wordt een tweeledig doel bereikt, want een troep, op deze wijze in vreedstijd geoefend, zal eventueel in oorlogstijd automatisch onder soortgelijke dikwijls ongunstige omstandigheden kunnen opereren en zal derhalve zeker onder gunstiger omstandigheden, indien wel gebruik kan worden gemaakt van gebouwen enz., kunnen optreden. Anderzijds wordt door de legering te velde de bevolking zo min mogelijk overlast aangedaan.

Voor het inrichten van stafkwartieren en voor de legering in tenten komt men bijna steeds weer terecht in bossen, die immers de beste kansen bieden tegen vijandelijke waarneming vanuit de lucht. De moderne legers zijn bijna geheel gemotoriseerd en gemechaniseerd en men zal beseffen hoe groot de moeilijkheden zijn om met dergelijke troepen te oefenen in een land als Nederland, dat zeer dicht bevolkt is, waar de bodem vrijwel geheel in cultuur is gebracht en waar door de grote bevolkingsdichtheid zo weinig recreatieterrein is overgebleven.

Thans, in 1952, hebben naast de herhalingslichtingen, de internationale verplichtingen het noodzakelijk gemaakt, dat de lichtingssterkte wordt vergroot en dat de eerste oefentijd wordt verlengd. Dit systeem zal tot gevolg hebben, dat permanent een veelvoud aan troepen tegelijkertijd voor eerste oefening onder de wapenen zijn van de vóór 1940 gebruikelijke sterkte. De problemen betreffende de legering van al deze troepen zijn reeds zeer groot, doch de moeilijkheden, verband houdende met de oefening van deze troepen, zijn zelfs niet met eigen middelen tot een oplossing te brengen. Daartoe is hulp en medewerking nodig van een ieder, die als eigenaar of als beheerder de beschikking heeft over die terreinen, die de Legerleiding bij uitstek geschikt acht voor de voortgezette opleiding ter troepen.

In 9 van de 10 gevallen zal een beroep moeten worden gedaan op de eigenaren (zowel particulieren als overheidsinstellingen) van die terreinen, die zowel uit het oogpunt van boscultuur als van recreatiegelegenheid voor land en volk van onschatbare en onvervangbare waarde zijn. Het stemt daarom te meer tot verheugenis en moge hier met erkentelijkheid worden vastgelegd, dat de practijk van het afgelopen jaar heeft aangetoond, dat vrijwel iedereen, tot wie een dergelijk verzoek werd gericht, zijn toestemming heeft willen en durven geven om van zijn terreinen het gevraagde gebruik te maken.

ADVIESCOMMISSIE BODEMPRODUCTIEBESCHIKKING 1949 BOSBOUW EN HOUTTEELT.

De toepassing door het Staatsbosbeheer van de productiebeschikking 1949 Bosbouw en Houtteelt heeft in de praktijk aanleiding gegeven tot wrijvingen tussen de landbouw en de bosbouwbelangen. Dit heeft ertoe geleid, dat in de tweede helft van 1950 de commissie Grondgebruik in overleg is getreden met de directeur-generaal van de landbouw teneinde ingeschakeld te worden bij de beslissingen in hoger beroep van de minister van Landbouw op afwijzende beschikkingen door het Staatsbosbeheer. De minister heeft zich toen bereid verklaard om vóór het nemen van zijn beslissing het advies in te winnen van een commissie welke door de Stichting voor de Landbouw zou worden ingesteld en waarin de land- en bosbouw vertegenwoordigd zouden zijn.

Deze commissie heeft inmiddels een jaar gewerkt en verslag van haar werkzaamheden uitgebracht aan het Hoofdbestuur van de Stichting voor de Landbouw.

Als voorzitter van deze adviescommissie treedt op Dr Ir W. J. Droesen; de hoofd-afdeling Bosbouw is vertegenwoordigd door Jhr. Mr C. M. O. van Nispen tot Sevenaer, terwijl als derde lid Mr N. M. Zijp hierin zitting heeft, die tevens de functie van secretaris vervult.

Voor gevallen in de drie Noordelijke provincies treedt de heer J. H. Lanting op als plv. voorzitter en voor Overijssel en Gelderland, met uitzondering van het zuidelijk gedeelte, de heer B. A. A. Engelbertink.

De commissie heeft de gewoonte hen die een bezwaarschrift hebben ingediend op te roepen om een mondelinge toelichting te geven in aanwezigheid van de betrokken houtvester en van een Inspecteur van Staatsbosbeheer. Indien ter vergadering geen overeenstemming kan worden bereikt en het geval daartoe aanleiding geeft, wordt ter plaatse een onderzoek ingesteld. Deze werkwijze heeft over het algemeen bevrediging geschonken.

Er zijn thans 101 bezwaarschriften bij de commissie ingediend, als volgt verdeeld over de verschillende provincies:

Noordbrabant	38	Zeeland	5
Gelderland	16	Groningen	4
Overijssel	13	Friesland	3
Limburg	10	Utrecht	3
Drenthe	9		

T.a.v. 19 verzoekschriften heeft de commissie het oordeel van Staatsbosbeheer overgenomen en derhalve afwijzend geadviseerd. Een gunstig advies, dus tot inwilliging van het oorspronkelijke verzoek werd in 27 gevallen uitgebracht. Ook werd dikwijls een schikking getroffen, ofwel het verzoek werd ingetrokken omdat op grond van een nader door Staatsbosbeheer ingesteld onderzoek de aangevraagde vergunning alsnog verleend werd. Dit gebeurde in 10 gevallen.

Als regel werd ter zitting over het uit te brengen advies met de vertegenwoordigers van het Staatsbosbeheer overeenstemming bereikt.

Van de overige 45 gevallen is een aantal nog in behandeling; bij de anderen heeft de commissie het advies gegeven de verzoekschriften gedeeltelijk in te willigen.

Met genoegen heeft de commissie kunnen constateren, dat de minister van Landbouw tot nu toe in alle gevallen overeenkomstig het advies van de commissie heeft beschikt.

Uit dit overzicht blijkt het nut dezer commissie. In vele gevallen is het gelukt een bevredigende oplossing te bereiken. Wel moet men er rekening mee houden dat de commissie gebonden is aan de bepalingen van de Bodemproductiebeschikking. Juridisch laten deze wel een en ander te wensen over. Spoedige totstandkoming van een nieuwe Boswet is daarom ook uit dit oogpunt gewenst.

OVERDRACHT VAN HERPLANTPLICHT

De Commissie Grondgebruik van de Stichting voor de Landbouw heeft in haar vergadering van 22 Januari o.m. besproken het rapport van de werkzaamheden der adviescommissie Bodemproductiebeschikking 1949 Bosbouw en Houtteelt over het jaar 1951. Hierbij is ook ter sprake gekomen de mogelijkheid tot overdracht van herplantplicht.

Herhaaldelijk stuit de Commissie op de moeilijkheid, dat grond door een nieuwe eigenaar of pachter was ontgonnen en in cultuur gebracht waarop herbebossingsplicht

rustte. Dit is een zakelijke last, welke op de grond rust en waarvan de gebruiker van de grond tot nakoming gedwongen kan worden. Bij aankoop of pacht dient men zich goed te vergewissen of er van het bestaan van een dergelijke verplichting sprake is. Het ligt in de bedoeling om volgens de komende Boswet een dergelijke verplichting op te doen nemen in de openbare registers. Dit is ook wel zeer gewenst. Er doen zich n.l. in de praktijk zeer onbillijke gevallen voor. Als oplossing hiertoe rest als enige mogelijkheid de overdracht van herplantplicht op een perceel van een andere eigenaar.

Aanvankelijk stond het Staatsbosbeheer hier zeer afwijzend tegenover. Inmiddels is het Staatsbosbeheer bereid gevonden zijn medewerking te verlenen, waarbij evenwel bepaalde voorwaarden worden gesteld aan de ligging en hoedanigheid van de gronden welke nieuw ingeplant zullen worden, terwijl voorts inschakeling van een instantie als een Provinciale Stichting voor de Landbouw of een landbouworganisatie wordt verlangd, die zich garant stelt voor nakoming van de herplantverplichting. De moeilijkheid is uiteraard om woeste gronden te vinden, waarvan de eigenaren bereid zijn tot inplant over te gaan. In Limburg zijn enkele gevallen door inschakeling van de vereniging „Eigen Erf” tot een oplossing gebracht.

In Noord-Brabant heeft men thans een 80 à 90 ha beschikbaar om herplantplicht over te nemen. De Stichting voor de Landbouw in Noord-Brabant heeft deze aangelegenheid voorbereid; de Noord-Brabantse Chr. Boerenbond heeft zich bereid verklaard garant te zijn voor nakoming van de herplantplicht.

Het is voor de overnemer van de plicht aantrekkelijk om een dergelijke transactie aan te gaan, aangezien hij van degene op wie de plicht rust een tegemoetkoming in de plantkosten ontvangt. Wellicht is het gewenst contact op te nemen met de Heidemij als beheerder van gronden, welke hiertoe mogelijkheden bieden.

UIT HET WEEKOVERZICHT VAN DE STICHTING VOOR DE LANDBOUW (21 tot 26 Januari 1952)

De contactcommissie tussen de Stichting voor de Landbouw en de Unie van Waterschapsbonden besloot in haar vergadering van 25 Januari j.l., de daartoe in aanmerking komende provinciale besturen te verzoeken, bij de classificatie van gronden voor de heffing van waterschapslasten, in het bijzonder rekening te houden met het belang van de bosgronden bij de waterschapswerken.

C.A.O. VOOR DE BOSBOUW.

De Sociale Commissie Bosbouw bereikte dezer dagen overeenstemming over de inhoud ener C.A.O. voor de bosbouw. De C.A.O. zal op korte termijn aan het College van Rijksbemiddelaars ter goedkeuring worden voorgelegd. Tot dusver waren de lonen en arbeidsvoorwaarden in de bosbouw geregeld door middel van bindende regelingen.

GOED EN GOEDKOOP

Indien U een vergelijking tussen een fabriek en een land- of tuinbouwbedrijf wilt maken, zult U getroffen worden door de vele punten van overeenstemming, welke tussen deze zo verschillende ondernemingen bestaan.

Aan het hoofd van een fabriek staat een directeur, aan het hoofd van een land- of tuinbouwbedrijf staat de boer of tuinder. Beide hebben het in hun hand van het geheel een geslaagde onderneming te maken. Slechts indien de bedrijfsvoering zo rationeel mogelijk is, belooft de onderneming flinke baten af te werpen.

In een fabriek is kapitaal geïnvesteerd in de vorm van gebouwen en machines. In de landbouw is het niet anders. De fabriek werkt met grondstoffen, welke worden omgezet in het uiteindelijke product. De land- en tuinbouw gebruikt ook grondstoffen, zoals zaaizaad, kunstmest en organische bemesting, welke met behulp van het productie-apparaat, gevormd door de grond en de landbouwwerktuigen, worden omgezet in land- en tuinbouwproducten.

De fabrieksdirecteur heeft de verantwoordelijkheid, dat alles in zijn bedrijf goed blijft gaan. Hiervoor zal hij de nodige controle moeten uitoefenen. Een verouderde machine wordt vervangen, de keuze van de grondstoffen moet steeds met overleg geschieden. Zijn de grondstoffen niet in orde, dan kan het eindproduct dat ook niet zijn. Natuurlijk brengen de controlemaatregelen kosten met zich mede, maar deze kosten

worden ruimschoots vergoed door de grotere productie en het betere eindproduct, dat, dank zij deze controle, wordt verkregen.

Hoe staat het met de controle op een landbouwbedrijf?

Ook hier worden verouderde machines door nieuwe vervangen. Een moeilijkheid is echter de controle van de grond. Een boer of tuinder kan er onmogelijk een eigen laboratorium op na houden, waar hij controleert, of de grond gebreken vertoont. Samen met anderen kan hij echter veel bereiken en het bewijs van de mogelijkheden van samenwerking is aanwezig in de vorm van het Bedrijfslaboratorium voor Grond- en Gewasonderzoek. Het voordeel van zo'n gezamenlijk laboratorium is, dat het onderzoek goedkoop kan geschieden. Wanneer U de kosten van het grondonderzoek vergelijkt met de resultaten die ermee behaald worden, zult U ook zeggen: „Grondonderzoek op het Bedrijfslaboratorium voor Grond- en Gewasonderzoek is zeker niet kostbaar en maakt zich vele malen betaald“.

Geen bedrijf kan volledig rendabel zijn zonder goede controle, dus maakt gebruik van Uw eigen laboratorium, de controle is er in goede handen.

In het bovenstaande wordt de bosbouw met geen enkel woord genoemd, doch geldt de geschetste vergelijking met een fabriek niet evenzeer voor ons vak?! Men zou de tegenwerping kunnen maken, dat juist hetgeen waarom het in deze mededeling gaat: het grondonderzoek, voor de bosbouw niet van zoveel belang is, en dat het Bedrijfslaboratorium hiermede bovendien geen bemoeienis heeft.

Niet alleen het eerste is een pertinente onjuistheid, doch ook de tweede tegenwerping is niet steekhoudend. Immers, ook de mogelijkheid is aanwezig, door het Bedrijfslaboratorium voor Grond- en Gewasonderzoek analyses van bosgronden te laten verrichten; doch deze voldoen nog niet aan speciale bosbouwkundige eisen. Het ligt evenwel in de bedoeling, de gelegenheid open te stellen tot het laten verrichten van bosbouwkundig grondonderzoek door het Bosbouwproefstation T.N.O., in samenwerking met het Bedrijfslaboratorium. Zodra deze plannen een vaste vorm hebben aangenomen, zult U nader hierover vernemen!

Boekbesprekingen

5 (021)

Messung der Waldbestände. Dr M. Prodan J. D. Sauerländer's Verlag, Frankfurt 1951, 260 blz., 50 afb., 71 tab.

Sinds Tischendorf in 1927 zijn Lehrbuch der Holzmassenermittlung schreef, verscheen er in de Duitse taal geen handboek meer over de houtmeetkunde. Het boek van Tischendorf gaf reeds duidelijk blijk van de vooruitgang, die de houtmeetkunde door het gebruik van wiskundige statistiek toen reeds had gemaakt. Sindsdien is deze ontwikkeling verder gegaan, zoals uit talrijke artikelen uit verschillende tijdschriften blijkt.

Het is de bedoeling van Dr Prodan geweest om de gehele houtmeetkunde, zoals deze zich heeft ontwikkeld, in een nieuw handboek samen te vatten. De schrijver heeft zijn werk in een vijftal hoofdstukken ingedeeld, waarvan het eerste de inleiding is, het tweede de meting van liggend hout behandelt, het derde zich bezig houdt met de inhoudsbepaling van staande bomen, het vierde met de inhoudsberekening van opstanden, terwijl tenslotte in het laatste hoofdstuk de aanwasberekening wordt uiteengezet.

Bij de behandeling van de inhoudsbepaling van liggend hout heeft Prodan de lange uiteenzettingen over omwentelingslichamen, die de oude werken over de houtmeetkunde meestal kenmerken tot een zeer kleine ruimte teruggebracht. Ik zou het de schrijver ook geenszins kwalijk hebben geduid, wanneer hij zelfs deze bescheiden beschouwingen over kegel, paraboloïde en neiloïde achterwege had gelaten. Zeer belangrijk zijn in dit hoofdstuk echter de bladzijden over de fouten, die bij de metingen gemaakt kunnen worden, de stamvergelijkingen en de sectiegewijze opmeting, waarbij Prodan terecht aandacht besteedt aan de sectie-indeling, zoals Hohenadl zich die denkt.

Het hoofdstuk over de inhoudsberekening van staande bomen heeft Prodan beperkt gehouden. Ik beschouw het als een voordeel, dat de schrijver er niet toe is overgegaan om alle bekende hoogtemeters en klemmen te noemen en te bespreken. Wel is duidelijk weergegeven de twee groepen, waarin de hoogtemeters te verdelen zijn.

Het hoofdstuk over de inhoudsbepaling van opstanden is ongetwijfeld het beste hoofdstuk van het boek en ik acht het volledig verantwoord, dat de schrijver hieraan bijna de helft van het 260 bladzijden tellende werk heeft gewijd. Prodan heeft hier volledig gebruik gemaakt van de vooruitgang, die de wiskundige statistiek in de loop der jaren aan de houtmeetkunde heeft gegeven. Zijn indeling in een theoretisch en een praktisch gedeelte is goed gezien en de wijze, waarop het praktische deel aansluit aan het theoretische gedeelte, moet ieders bewondering wel hebben.

Prodan begint zijn uiteenzettingen met een beschouwing over de frequentieverdelingen van de stammen van een opstand naar de diameters op borsthoogte. Hij wijst zijn lezers op de verschillen, die er bestaan tussen een gelijkjarige opstand en het uitkaphos.

Bij de behandeling van de doorsnede op borsthoogte en van het totale grondvlak van een opstand wijdt Prodan veel aandacht aan de fouten, die daarbij gemaakt kunnen worden en aan de invloed, die deze fouten op het eindresultaat zullen hebben. Ook bij de beschouwingen over de hoogten en de vormgetallen der stammen heeft de schrijver gebruik gemaakt van de nieuwere ontwikkeling van de houtmeetkunde. De wiskundig geschoolde zou hier misschien wel een groter gebruik van de statistiek hebben gewenst, maar ik acht het voor een boek als dit toch juist, dat Prodan zijn lezers niet heeft willen afschrikken door een te groot gebruik van wiskundige beschouwingen.

In het praktische gedeelte heeft Prodan zowel de oudere methoden als die van Draudt Ulrich en Hartig behandeld alsook de nieuwe werkwijzen en wel in het bijzonder die van Hohenadl. Ook heeft de schrijver goed de waarde naar voren gebracht van de methoden met de standaard-hoogtekrommen en de standaard-inhoudskrommen; ik acht dit juist gezien, want deze nieuwe methoden bij de bosbedrijfsregeling zullen ook naar mijn verwachting in de toekomst een grote rol spelen.

Terecht is de schrijver er niet toe overgegaan een afzonderlijk hoofdstuk te wijden aan de bepaling van de leeftijd van bomen. Deze leeftijdsbepaling is in wezen geen taak van de houtmeetkunde en Prodan beperkt zich in het hoofdstuk over de aanwasberekening dan ook tot het daarvoor noodzakelijkste over de leeftijdsbepaling. Het hoofdstuk over deze aanwasberekening is vooral van de praktische zijde bezien. Ik acht ook dit hoofdstuk een van de beste van het boek.

Naar mijn mening heeft Prodan er goed aan gedaan dit boek te schrijven. Hij heeft daarvoor nauwkeurig moeten volgen, wat er in de verschillende landen op het gebied van de houtmeetkunde is gewerkt. Het is hem daarbij gelukt het geheel weer te geven op een eenvoudige wijze, die ook voor diegenen, die niet over een uitgebreide kennis van de statistische methoden beschikken, gemakkelijk te volgen is. Het boek is in de eerste plaats bestemd voor de student in de bosbouw, die zich de houtmeetkunde eigen moet maken, maar het is ook uitermate geschikt voor de bosbouwer, die zich een indruk wil vormen van de moderne houtmeetkunde.

A. Stoffels.

922.1 (058) (492)

Jaarverslag van het Staatsbosbeheer over 1949.

Het jaarverslag 1949 verschijnt laat en voor de eerste maal gestencild en zonder foto's, hetgeen we betreuren. Want de foto's waren veelal met zorg gekozen. Doch waar dit wel zeker om bezuinigingsredenen zal zijn geschied, zal men er zich bij moeten neerleggen. Maar als men nu toch op luttele bedragen gaat letten, had men zeker de tekst aan het begin van hoofdstuk III „Bijzondere functies” kunnen bekorten. Door het aftreden van de heer Van Steijn als Directeur waren verschillende mutaties noodzakelijk. Men heeft het nodig geacht een groot aantal nagenoeg gelijklopende alinea's te gebruiken om aan te geven, dat in die en die commissie de heer Van Steijn vervangen werd door de heer Malsch. Met een enkele zinsnede had men kunnen volstaan en de leesbaarheid was er niet minder om geworden; integendeel. Men had er 20% aan papier door gespaard.

Met de nieuwe titulatuur kunnen we het corps nu juist niet gelukwensen. In de hogere rangen heeft men thans een Directeur, Inspecteur, Hoofdingenieurs, Ingenieurs 1e kl., Ingenieurs, Adj.-ingenieurs en bosbouwkundige hoofdambtenaren. In de eerste plaats is dit niet logisch, ook een Directeur is bosbouwkundig hoofdambtenaar en in de tweede plaats lijkt ons de titel van houtvester heel wat mooier dan hoofdingenieur en ingenieur. De goede naam van boswachter is vervangen door bosbouwkundig ambtenaar, wat bij deze dienst alle ambtenaren zijn. Indertijd heeft men een dergelijke dwaasheid, hoewel van minder nivellerende aard, ook willen doorvoeren bij de Indische dienst, en het heeft het Indische corps altijd tot eer gestrekt, dat het daartegen, ondanks flinke

salarisverbetering, die ermee gepaard ging, heeft geprotesteerd. We zien het nut van dergelijke nivellerings niet in. Laten we de goede titels houtvester en boswachter behouden.

Uit het staattie blijkt in ieder geval een tamelijke uitbreiding van het aantal ambtenaren; het technische personeel vermeerderde van 99 op 126 functionarissen en het administratief personeel van 57 op 72. Slechts het personeel op arbeidsovereenkomst verminderde, wat in verband met de mindere werkzaamheden bij de uitvoering van de bodemproductiewet ook zeker mogelijk was.

Het belangrijkste hoofdstuk is uit de aard der zaak dat over het *Domeinbeheer*. De uitgestrektheid van het domein nam enigszins toe; van 62.697 ha tot 63.462 ha. Ze vermeerderde door aankoop met 17 ha, door beheersoverdracht met 683 ha en door ruiling met 131 ha; ze verminderde door verkoop met 3 ha en door ruiling met 63 ha.

Van de beheersoverdracht vermelden we een vermeerdering van 129 ha en een vermindering met 62 in de boswachterij het Ugchelse bos. Door beheersoverdracht werd van het rentambt het Wieringermeer verkregen een complex van 82 ha, terwijl van het Beheersinstituut werd overgenomen in de houtvesterij Nijmegen het Personenbos groot 15 ha, in de houtvesterij Zwolle het Gravenbos groot 7 ha en in de houtvesterij Leeuwarden het landgoed Duurswoude groot 573 ha.

Beboste grond	32.213 ha	
Bouw- en grasland enz.	2.449 ..	
		34.662 ha
In cultuur zijnde grond		34.662 ha
Voor cultuur bestemd	7.108 ha	
Niet voor cultuurbestemd	21.694 ..	
		63.464 ha
Niet in cultuur zijnde gronden	28.802 ..	
		63.464 ha

Schade ondervond het bos door de storm op 1 Maart, waarbij vooral veel naaldhout werd geworpen, volgens een schatting in het jaarverslag van de Nederlandse Heide-maatschappij wel 50.000 m³, terwijl de droogte veel schade veroorzaakte in jonge larix- en fijnsparopstanden. Veel schade had men van het wortelrot, vooral in de houtvesterij Apeldoorn bij douglasspar; dan stierven veel fijnsparren af aan een ziekte, waarvan de oorzaak nog niet bekend is. In de N.O. polder leden de populieren ernstig door schorsbrand, en verder eiste de iepenziekte dit jaar veel slachtoffers. Van de insecten die veel schade veroorzaakten, noemen we het lariksmotje, de groene sparrenbladluis en de larikspinselbladwesp. Bijzonder veel last had men dit jaar van konijnen. De schade door brand was betrekkelijk gering. 99 ha, waaronder 66 ha heide, gingen verloren, waarvan de schade op f 15.000 wordt geschat.

Cultuurbedrijf. *Bebost* werden:

	eerste bewerking ha	2de bewerking ha	bezaaid ha	beplant ha	Totaal ha
1947	549	564	40	69	109
1948	536	373	60	199	259
1949	338	700	203	227	430

Men ziet dus een sterk stijgende lijn in de bebossingen. Als men op deze wijze voortgaat, zal de ruim 7.000 ha woeste grond, die voor cultuur bestemd is, in afzienbare tijd zijn omgezet. De grootste bebossingen liggen weer in de houtvesterijen Assen en Emmen, achtereenvolgens 275 en 79 ha; in de overige zijn het slechts kleine uitgestrektheden. Er werd dit jaar relatief ook aanmerkelijk meer bezaaid dan in vorige jaren, wat zeker een gunstige invloed zal hebben op de kosten. 283 ha werd met naaldhout en 147 ha met loofhout bebost. Verder valt het op, dat in het verslagjaar meer lariks werd gebezigd dan grove den. Van de 147 ha loofhout kwam 135 ha onder eik; deze houtsoort schijnt verreweg de grootste voorkeur te hebben.

Herbebossing. *Herbost* werden:

Kapvlakten voormalige bosgrond	237 ha
Onderzaaiing en onderplanting ter verjonging ...	125 ..
Hervorming van slecht groeiend bos	16 ..
Hervorming van hakhout	29 ..
	407 ha

Wanneer men in aanmerking neemt, dat in 1949 slechts 32 ha werd geveld, dan wordt bij een herbebossing van 237 ha kapvlakte, heel wat achterstand, ontstaan

in de vorige oorlog, ingelopen. Volgens het jaarverslag moeten die kapvlakten dan ook nu nagenoeg alle bebost zijn.

De herbebossing bestond uit:

Natuurlijke verjonging	13 ha
Kunstmatige bezaaiing	78 „
bepanting	312 „
	<hr/>
	403 ha

Het percentage bezaaiing is hier dus aanmerkelijk geringer dan bij de bebossing. Een en ander staat vermoedelijk in verband met de sterke verwildering dezer kapvlakten. Bij de herbebossing zijn de cultuurvlakten ook veel regelmatig over de verschillende houtvesterijen verdeeld. Herbestod werden met naaldhout 316 en met loofhout 87 ha; bij de herbebossing is het percentage naaldhout dus aanmerkelijk groter dan bij de bebossing. De lariks treedt ook hier niet zo op de voorgrond. Van de 87 ha loofhout was 35 ha eik.

De verpleging bestod uit het plaggen van 480 ha, onderplanten of onderzaaiing van 121 ha terwijl over 877 ha de gewone maatregelen werden genomen. Ook nu weer werden een aantal nestkastjes geplaatst terwijl ook vogeldrinkbakken werden aangebracht.

Dat bij de grondbewerking ook meer en meer de mechanisatie veld wint blijkt uit de aanschaffing van verschillende werktuigen: Rotary Hoe en tractoren.

Exploitatie. De exploitatie bestod uit een dunning van 3.221 ha, een lichte over 180 en een velling van slechts 32 ha. Bij een beboste oppervlakte van 32.213 ha bedraagt de eendkap niet meer dan 0,1%, hetgeen alleen zijn rechtvaardiging kan vinden in de abnormale klassenverhouding en in de bosvernietiging tijdens de laatste oorlog. De totale verkochte hoeveelheid hout (dit is iets anders dan de productie) bedroeg 60.180 m³ d.i. per ha bosareaal 1,9 m³; het vorig jaar bedroeg ze 1,7 m³, voorwaar een zeer geringe gemiddelde opbrengst. In de verschillende houtvesterijen wijkt ze echter nogal sterk van het gemiddelde af; waar de bossen wat ouder zijn zal de opbrengst hoger zijn. In de houtvesterijen Arnhem, de Graafschap, Breda, Maas-tricht en Utrecht bedroeg de gemiddelde opbrengst per ha achtereenvolgens 5,1; 4,8; 4,6; 3,9 en 3,9 m³, in Assen daarentegen slechts 0,9 m³. De opbrengst is gespecificeerd in

	zaag en paalhout	gerief en staakhout	totaal werkhout	brandhout	totaal
naaldhout	6.718 m ³	25.207 m ³	31.924 m ³	10.541 m ³	42.466 m ³
loofhout	2.092 m ³	9.703 m ³	11.798 m ³	6.017 m ³	17.814 m ³
					<hr/>
					60.280 m ³

De hoeveelheid brandhout bedroeg 27,5% (in 1948 23%) en kan zowel wijzen op een goede opwerking van de kapvlakte als een slechte opwerking van de geveldde hout-massa tot zoveel mogelijk werkhout. Het jaarverslag laat zich hierover niet uit, evenmin als over de verdeling van de oogst over dunning, leegkap en lichte.

Nu er geen maximum prijzen meer bestaan werd het lichtere hout algemeen publiek verkocht, het zware hout bij inschrijving. Meer en meer blijkt men de goede kwaliteit van het lariks hout te leren waarderen. Larikshout van 8 cm dikte bracht per m³ f 51, groveden van dezelfde dikte f 32 op. Merkwaardig is dat men bij sommige soorten het dikkere hout minder goed betaalt dan het dunnere. De prijzen van hout van 5, 8 en 15 cm bedroegen bij fijnspar achtereenvolgens f 46, f 53 en f 43, bij lariks f 42, f 51 en f 40.

Bebossing met renteloos voorschot van de Staat. 61 gemeenten en de Nederlandse Heidemaatschappij zijn hierbij betrokken. In het verslagjaar werden 251 ha aan de bebossingsplannen toegevoegd, zodat de totale oppervlakte dier plannen thans 18.261 ha bedraagt, waarvan 15.477 ha bebost. In het jaarverslag werd aan die beboste oppervlakte 77 ha toegevoegd. Onder de gemeenten, die reeds direct bij de invoering der regeling voorschotten kregen zijn er enkele, zoals Venray en Bergen (L.), die nog een groot restant aan woeste gronden hebben. In de laatste jaren schijnt daar niets te gebeuren.

Behalve de zorg voor het domein bestaat een groot deel van de arbeid der houtvesters in het geven van advies inzake beheer van gronden en beplantingen, die onder verschillende departementen ressorteren. De afdeling Landschapsverzorging trad vooral naar voren, toen men principeel ging uitmaken welke bestemming aan gronden kon worden gegeven, wanneer men daarbij rationele motieven kon doen prevaleren. Nauwe samenwerking is daarbij nodig met agrarische- en stedebovkundige kringen. Vooral bij ruilverkavelingen, ontginningen en uitbreidingen van gemeenten is het mogelijk landschapsplannen voor te bereiden, op te stellen en ten uitvoer te leggen, een en an-

der Hoorl ten behoeve van de Rijks- en Provinciale Waterstaat (beplantingen langs rijks- en provinciale wegen en kanalen) gemeenten en waterschappen. In dit verband kunnen we noemen de landschapsplannen voor de ontginningen in de uitgestrekte moerasgebieden ten Westen van Giethoorn. Op Waalcheren werd 40 km weg van een beplanting voorzien en werd voortgegaan met het aanbrengen van bosstroken langs de duinen tussen Vlissingen en Westkapelle, een beplanting die 65 ha omvat. Het grootste deel van het bij fort Rammekens geprojecteerd boscomplex werd geplant. Verder kwamen 29 erfbeplantingen gereed; helaas schijnt aan het onderhoud van die erfbeplantingen nogal het een en ander te ontbreken, zoals uit een artikel in het Tijdschrift van de Ned. Heidemaatschappij bleek.

In samenwerking met de ontginningsmaatschappij De Kempen en de Provinciale Waterstaat, werden voor enkele complexen landschapsplannen opgesteld.

Het Museum van het Staatsbosbeheer, dat gedurende de oorlog nogal had geleden, kon 15 Augustus weer worden geopend.

Ten behoeve van de vereniging W.H.G. werd door de houtvester, hoofd van de afdeling „Zaden en Plantsoenen“ controle geëueft. De populierencommissie stelde een houtonderzoek in van de verschillende gebruikte populierensoorten. Een werkgroep voor de selectie en veredeling van de grove den werd ingesteld.

Bodemstatistiek en Bosinrichting. De vervaardiging van nieuwe boskaarten verderde door gebrek aan opnemers slechts langzaam. Een bedrijfsplan kwam gereed voor de boswachterijen Chaam, Dorst, Ulvenhoutsebos, Ughelse bos, het complex Hoenderlose bos - Spelderholt, Austerlitz en de Vuurse, de ontginningen Zwolse bos (gem. Zwolle), de ontginning Herpen (gem. Ravesteijn) en de ontginning Beugen (gem. Boxmeer). Verder werden voor verschillende complexen bedrijfskaarten vervaardigd en inventarisatie en landmeetkundig werk uitgevoerd.

Bosuetgeving. De bodemproductiebeschikking van 1948 werd ingetrokken en vervangen door die van 1949. Voor tal van vellingen is thans geen kapvergunning meer nodig, vooral bij vellingen in de kom der gemeente. Met uitzondering voor populieren en wilg werd in 1949 geen kapplan meer opgesteld.

Totaal werd voor velling vrijgegeven 376.475 m³ aan werkhout, en aan brandhout en staakhout 240.375 m³ (ten dele geschat), totaal 616.850 m³. Deze velling was dus 10 x zo groot als die op het domein, wat natuurlijk verband houdt met de eigendomsverhoudingen in ons vaderland.

De 376.475 m³ werkhout is als volgt gespecificeerd:

naaldhout	192.400 m ³
eikenhout	42.675 „
beukenhout	17.300 „
populieren en wilgen	116.400 „
iepenhout	11.700 „
ander loofhout	5.950 „

386.425 m³

We zien hieruit van welk belang de oogst aan populieren en wilgenhout nog is, die voor een groot deel komt van veeg- en erfbeplantingen. Verder dat ook in 1949 veel zieke iepen sneuvelden.

De herbeplanting werd in 14.000 gevallen gecontroleerd; in 5200 gevallen was die onvoldoende. Er blijkt uit dit laatste cijfer wel, dat nog vaak met de herbeplanting de hand wordt gelicht.

Subsidie herbeplanting. In verband met de sluiting van de termijn voor de indiening van aanvragen om subsidie kwam een stroom van aanvragen binnen; totaal zijn er nu 7385 ingediend. Bijna 9 miljoen gulden subsidie was eind 1949 toegezegd; voor dit bedrag zal dan 18.400 ha zijn of worden bebost en 3400 km aan laan of wegbeplanting worden hersteld.

Aan het hoofdstuk *Natuurbescherming* ontlenu we nog, dat door de Staat werden aangekocht het Holtveen en Moddergat groot 56 ha, ter uitbreiding van het reservaat Kralo en een deel van het Meinweggebied groot 32 ha. De inventarisatie der gebieden werd voortgezet. Men is nu overgegaan tot een type-inventarisatie, die zal leiden tot een verdeling der natuurgebieden over de klimatologische-biogeographische districten. Alleen op die wijze is uit te maken, welke gebieden in de eerste plaats behouden moeten blijven. Over verschillende natuurgebieden werden rapporten opgesteld wat betreft hun wetenschappelijke betekenis.

P. v. Zon.

Referaten

1. Factoren van de omgeving; biologie.

181.1: 181.2: 174.7 *Pinus sylvestris* (494)

Photopériodicité et thermopériodicité chez le pin sylvestre. R. Karschon — Schweiz. Z. f. F. (J. f. suisse) — 102 (5/6) 1951 (268—275).

Sedert de ontdekking van de photoperiodiciteit door Garner en Allard behoren tot de vele planten, die op dit punt zijn onderzocht, maar weinig bosbomen. De kortgeleden door Wenta ontdekte thermoperiodiciteit opent, ook voor bosbomen, een nieuw terrein voor onderzoekingen.

Dat de groveden inderdaad photoperiodisch reageert, blijkt onder meer uit de proeven van Wareing, die aantoonde, dat grovedennenzaailingen per etmaal blootgesteld aan tien uren licht een kortere vegetatieperiode, een kleiner aantal naalden en kortere inteirnodien en kortere naalden bezaten dan die, welke vijftien uren werden belicht. Het grootste aantal naalden ontstond bij twintig uren belichting per etmaal. Proeven van de schrijver lieten zien, dat éénjarige grovedennen hun winterrust beëindigen, wanneer ze langer dan de normale dag aan licht worden blootgesteld.

Ook de verschillende herkomsten van de groveden onderscheiden zich volgens de onderzoekingen van Bünning door verschil in periodiciteit, hetgeen sterk samenhangt met de jaarlijkse en dagelijkse periodieke veranderingen van het licht op de natuurlijke groeiplaats.

Tegen de verwachting in hebben grovedennen van dezelfde geografische breedte, maar van verschillende hoogteligging boven zee, niet dezelfde photoperiodiciteit. Grovedennen van verschillende hoogteligging werden bijeengebracht; die, welke afkomstig waren van de grootste hoogteliggingen hun winterrust het eerst. Dit kan alleen worden verklaard door verschil in thermoperiodiciteit.

De photo- en thermoperiodische eigenschappen, die nauw met elkaar zijn verbonden en die variëren naar de plaats van herkomst, rechtvaardigen het door Turesson ingevoerde begrip ecotype, waarmede plaatselijk ras wordt bedoeld. Door de verschuivende jaarlijkse en dagelijkse veranderingen van het licht en de temperatuur is de soort groveden verdeeld in talrijke populaties, aangepast aan de bijzondere eigenschappen van de groeiplaats.

Voor optimale ontwikkeling van de groveden is overeenkomst noodzakelijk tussen de innerlijke aanleg en de groeiplaatsomstandigheden. Daarom dient men zoveel mogelijk zaad te gebruiken, dat ter plaatse is gewonnen. Overbrengen van een ecotype naar een andere groeiplaats is binnen nauwe grenzen mogelijk, gaat men te ver, dan zijn tegenslagen te verwachten.

De photo- en thermoperiodiciteit zijn van belang voor de groei, de takaanzet, de vruchtvorming en andere physiologische processen. Dit mag bij het selectiewerk niet uit het oog worden verloren.

M. S.

3. Oogst van hout; opwerking en transport; rationalisatie van werk; arbeidstudies; bouwkunde voor de bosbouw.

323.12 (489)

Forsøg med eenmandsmotorsav. S. Smith. Dansk Skovf. T. 36 (10), 1951 (505—514).

De Jo-Bu motorzaag blijkt ook bij de velling van middelbaar loofhout te voldoen. Een proef, op 7 verschillende plaatsen genomen, wees dit duidelijk uit. Dezelfde arbeiders, die nu eens niet, dan weer wel over enige ervaring met het gebruik van deze motorzaag beschikten, moesten zowel hiermede, als met gewone handkracht beuk, eik en es vellen en opwerken. Boven de diameterklasse van 30 cm geeft het vellen moeilijkheden, zodat dit bij zwaardere bomen beter met de hand kan geschieden, terwijl het bij afkorten van grotere middellijnen dan 30 cm nog al eens gebeurt, dat de zaag scheef gaat. Een uitvoerige berekening laat zien, dat de netto-winst op 3—4 kronen per man/dag kan worden geraamd.

v. S.

4. Bosbeschadiging en bosbescherming.

443 (489)

Röntgenfotografering som diagnostisk hjaelpmiddel ved undersøgelse af traerer. H. A. Henriksen. Dansk Skovf. T. 36 (10), 1951 (515—520).

Uit genomen proeven is gebleken, dat men zeer goed aan de hand van röntgenfoto's kan vaststellen, in hoeverre een fijnspar door trametes is aangetast. De kosten van een dergelijk röntgenonderzoek zijn te hoog om de werkwijze in de praktijk, wetang te doen. Branden in bijzonderze gevallen (landschappelijk waardevolle bomen, ingang te doen-lijke onderzoeken e.d.) kan men een nuttig gebruik ervan maken. v. S.

43 (44)

Le drame de la forêt landaise. Lallemand. Revue forestière française 1 (7), 1949 (305—309).

In de loop van het jaar 1949 hebben grote branden de bossen in het zuidwesten van Frankrijk geteisterd. De oorzaken zijn steeds dezelfde: bliksem, onvoorzichtigheid en kwaadwilligheid. Door de uitzonderlijke droogte hebben de branden zich enorm uitgebreid. In de maanden Juni, Juli en Augustus heeft het in het zuidwesten van Frankrijk in dat jaar praktisch niet geregend. Opmerkelijk was de grote snelheid, waarmede de branden zich ontwikkelden. Men heeft in Cestas uitgerekend, dat een oppervlakte van 6.000 ha in twintig minuten brandde.

Een oppervlakte van 53.000 ha dennenbos is door de vlammen vernield. Het betrof hier 2.637.000 m³ zaaghout en hout voor dwarsliggers, 1.420.000 m³ mijnhout en 995.000 m³ papierhout. De branden brengen voor het beheer grote moeilijkheden. Het beschadigde hout moet snel worden afgevoerd, opdat er zich geen insecten en zwammen kunnen ontwikkelen. A. S.

453 (492)

De overwintering van de perzikbladluis als ei op *Prunus serotina*. D. Hille Ris Lambers. Tijdschrift over plantenziekten, 51 (4), 1951 (128—129).

De perzikbladluis (*Myzus persicae* Sulzer) overwintert als ei op allerlei gekweekte en wilde *Prunus*-soorten. *Prunus serotina* Ehrh., onze in de bosbouw veel gebruikte Amerikaanse vogelkers, zou eveneens, doch eerst op oudere leeftijd, als veel kortloten worden gevormd, als overwinteringsoord voor deze luis dienen. F. B.

453: 414 (492)

Bestrijding van de dennenbladwesp op de Veluwe en in Overijssel. Dr. A. D. Voûte. T.N.O. Nieuws 11 (67—11), 1951 (361—400).

De dennenbladwesp — *Diprion pini* L. — heeft zich in 1951 tot een plaag ontwikkeld. Door samenwerking van I.T.B.O.N. (Instituut voor Toegepast Biologisch Onderzoek in de Natuur), P.D. (Plantenziektenkundige Dienst), I.P.O. (Instituut voor Plantenkundig Onderzoek) en Nederlandse Heide Maatschappij werd een grootscheepse bestrijding vanuit de lucht uitgevoerd met een toestel van Prins Bernhard. Ruim 1100 ha grovedennenbos van verschillende eigenaren werd bespoten, waarmede kaalvraat werd voorkomen. Daar de parasitering met sluipwespen in het algemeen nog niet sterk genoeg was om dadelijk een einde van de plaag te verwachten, leek chemische bestrijding met insecticiden verantwoord. Het doet eigenaardig aan, dat het gebruikte middel in het geheel niet werd genoemd en ook niet — en dat verwondert wel wat bij zo'n grote proef — de kosten, die dit per ha gemiddeld, of op verschillende soort objecten, met zich heeft medegebracht. F. B.

5. Houtmeetkunde; aanwas; ontwikkeling en structuur van opstanden; taxatie; kartering.

535

Udjaevning af stamtallet. C. Bistrup. Dansk Skovf. T. 36 (10), 1951 (521—530).

Gewoonlijk geeft men het aantal bomen per ha weer als een functie van de leeftijd: $N_t = a + b \cdot c^t$ of $N_t = a b^t \cdot t^c$. Terwille van de eenvoud stelt Bistrup een andere uitdrukking voor, welke althans voor het belangrijkste deel van de groeitijd moet gelden. Hierbij worden enkele nieuwe begrippen ingevoerd: het gemiddelde „schermvlak”, (\bar{s}) dat men vindt door het oppervlak (bij voorbeeld 1 ha) te delen door het aantal bomen; en de diameter van het gemiddelde schermvlak (\bar{d}_s), waarbij men gemakshalve de factor π buiten beschouwing laat en waarvoor men eenvoudigweg de

wortel uit het gemiddelde schermvlak neemt. Stelt men deze laatste grootheid voor een bepaalde leeftijd t (loofhout 100 j, fijnspar 60 j) op 100% dan blijken de procentuele waarden met de leeftijd ongeveer volgens een rechte lijnige betrekking te veranderen: $ds = \sqrt{s} = a + bt$, waaruit volgt, dat men voor N kan schrijven: $N = \frac{10000}{(a + bt)^2}$

Voorts zegt Bistrup: de diameter op borsthoogte verandert ook ongeveer volgens een rechte lijnige betrekking zodat er zijns inziens geen bezwaar tegen is, de leeftijd door $d_{1,3}$ te vervangen en voor a en b een paar andere constanten a_1 en b_1 te nemen. Aldus is de vaak onzekere grootheid leeftijd uitgeschakeld en vervangen door de met meer zekerheid te bepalen $d_{1,3}$.

Bij het refereren van dit artikel kan worden opgemerkt, dat Bistrup langs een omweg tot dezelfde gevolgtrekking komt als Colette rechtstreeks meende te vinden: er is, althans op latere leeftijd, een vaste verhouding tussen de kroon diameter en de middel lijn op borsthoogte. (Zie: Le développement du hêtre-type en futaie jardinée. L. Colette. Bull. S.R.F. Belg. 58 (10), 1951 (415—420); referaat N.B.T. 23 (12), 1951 (322). v. S.

8. Bosproducten en hun verwerking en gebruik.

814.7 (494)

Die Verfärbung ungeschützten Holzes durch das Wetter. — A. Frey-Wyszling — Schweiz. Z. f. F. (J. f. suisse) 101 (6) 1950 (278—282).

Hout, dat aan de atmosfeer is blootgesteld, wordt in het laagland grijs en in het gebergte donkerbruin tot zwart van kleur. Microscopisch en chemisch onderzoek, alsmede nauwkeurige waarnemingen in het veld hebben geleid tot de volgende verklaring van dit verschijnsel.

Bij grijskleuring worden de afbraakproducten van de houtstof (lignine) ten gevolge van periodieke bevochtiging gedeeltelijk in het water opgelost en afgevoerd. De celwanden worden dus onthout, zodat alleen de celstof (cellulose) achterblijft. Het hout valt daardoor in zijn cellen uiteen, waardoor het een wollig en vezelig uiterlijk krijgt. De grijze kleur wordt waarschijnlijk veroorzaakt door uit het hout afkomstige spoorstoffen ijzerzouten. In het laboratorium kan dit proces zonder deelneming van zwammen voortgang vinden, in de natuur echter zijn steeds zwammen aanwezig, die door de periodieke bevochtiging gunstige levensvoorwaarden vinden.

Wat het bruinkeurde hout betreft is gebleken, dat de cellen intact zijn gebleven; de secundaire celwanden zijn van geelachtig in de diepere cellagen, tot zwart gekleurd in de buitenste cellagen. Deze verklaring moet worden toegeschreven aan de werking van ultra-violet licht. Houtstof absorbeert ultra-violette stralen en bij langdurige bestraling wordt de houtstof door de opgevange energie vernietigd. In dit geval worden de afbraakproducten niet afgevoerd; er vindt koolstofverrijking plaats.

In het algemeen kan worden gezegd, dat grijskleuring optreedt onder invloed van licht en regen, en bruinkeurig onder invloed van licht van korte golflengten in droog klimaat.

83: 86

Universeel gebruik van hout. Th. G. Brandts en K. Griffioen. Tectona 41 (1), 1951 (36—51).

De schrijvers geven een kort, duidelijk overzicht van de gebruiksmogelijkheden van hout. Van zeer veel belang is de verwerking van de houtafval, omdat nog steeds maar 15—35% van de productie nuttig wordt gebruikt. In de laatste tijd wordt dit vraagstuk energiek aangepakt.

Houtzaagsel en houtmeel worden toegepast als vulmiddel voor kunstharsen en bij de vervaardiging van linoleum en explosiefstoffen. Men maakt ook bouwplaten uit zaagsel en kunstharsen. Voor het verkrijgen van een behoorlijk watervast produkt moet men echter zoveel kunsthars gebruiken, dat de bouwplaat te duur wordt. Men tracht nu van de kunsthars af te komen door lignine of gehydrateerd cellulose als bindmiddel te gebruiken.

Even vóór de laatste oorlog heeft men van de vervaardiging van suiker uit hout veel werk gemaakt. Houtsuiker vormt weer uitgangsmateriaal voor de bereiding van alcohol, voedingsgist en veevoer. Het Hägglund-, Bergius- en Schollerproces ter bereiding van deze suiker worden in het kort besproken.

Het bos heeft het voordeel de grondstof blijvend te produceren, dit in tegenstelling

met mijnen en oliebronnen. Men schat dat de oliebronnen niet langer den enkele tientallen van jaren zullen kunnen produceren. Men zal dan echter in de toekomst het bos over de gehele linie deskundig moeten beheren en er voor moeten zorg dragen het gekapte hout zo economisch mogelijk te verwerken. De afval van de ene fabriek zal grondstof moeten zijn voor de andere fabriek; die fabrieken moeten zo dicht mogelijk bij elkaar worden gebouwd.

Een belangrijk vraagstuk is de verwerking van de lignine, waarmede men eigenlijk nog geen weg weet, hoewel er aanwijzingen zijn, dat men ook dit tot een oplossing zal brengen. v. Z.

MEN ZENDE :

Bijdragen aan een der redactie-leden.

*Boeken, tijdschriften en referaten aan Ir F. W. Burger,
Strausslaan 15, Bilthoven.*

*Aanvragen en opzeggingen van abonnementen aan de
redactie-secretaris Ir F. W. Burger.*

*Adreswijzigingen en reclames toezending aan de Administratie
van de Ned. Boschbouw Vereeniging, Sickeszplein 1,
Arnhem.*

*Abonnementsgelden en geld voor losse nummers aan de Pen-
ningmeester van de Ned. Boschbouw Vereeniging,
Sickeszplein 1, Arnhem, postgiro 171898.*

*Advertentie-zaken aan de Firma Ponsen & Looijen,
Herenstraat 19, Wageningen.*

ABONNEMENTSPRIJS :

De abonnementsprijs bedraagt f 12.— per jaar, bij vooruitbetaling. Voor in het bos werkzame personen beneden de rang van houtvester of daarmee gelijk te stellen functie, alsmede voor studenten aan de Landbouwhogeschool: f 6.— per jaar, bij vooruitbetaling. Losse nummers f 1.20. Korting voor de boekhandel 25%.

REDACTIE :

Dr H. van Vloten, voorz., Wageningen, Belmontelaan 5.
Ir F. W. Burger, secretaris, Bilthoven, Strausslaan 15.
P. Boodt, lid, Alkmaar, Stationsweg 34.
P. J. Drost, lid, Floris Versterstraat 50, Arnhem.
Ir J. van Soest, lid, Wageningen, Meidoornplantsoen 16.